

Godt omdømme er guld værd

Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet

Et godt omdømme er guld værd – det kan de fleste også udenfor reklamebranchen formentlig være enige om. At et godt omdømme også kan være en (uformel) betingelse for at få et job, har man hørt om – men at moderne lovgivere, helt ned i EU-kommissionen i ramme alvor kan mene, at det skal være lovbefalet at have et godt omdømme, for at kunne bestride visse typer af jobs, kommer nok bag på de fleste.

Af en revisor kan man med rette kræve, at han er veluddannet, har god forstand på økonomi og regnskaber og at han er uafhængig, når han skal afgive erklæring. Det er udelukkende udtryk for, at vi tager revisors funktion alvorligt og mener, at erklæringer fra den side både kan og skal være troværdige. At han ikke må være under konkurs er måske at stramme kravene – og at han ikke må have gæld til det offentlige på mere end 50.000 kr. hvis han skal have beskikkelse som revisor, kan dårligt karakteriseres som andet end finansministeriel magtfordrejning i lovsform (og så hedder det ikke magtfordrejning) – men alt dette er dog meget konkret og alt andet lige til at forholde sig til, og oftest undgå.

I disse dage forhandles imidlertid i EU et nyt direktiv, der skal regulere revisors virksomhed og reglerne for revisors erhvervsudøvelse langt tættere end tilfældet er efter det gældende direktiv. Det vil for langt de flestes reglers vedkommende ikke komme til at betyde alverden herhjemme, idet den nye revisorlov, som vi fik i 2003 netop var tilpasset "signalerne" fra EU. Men i det i øjeblikket verserende udkast til direktivet (fra december 2004), kræver artikel 4, at medlemsstaterne alene må beskikke personer »of good repute«, eller som det hedder i den danske oversættelse:

»Medlemsstaternes kompetente myndigheder godkender kun fysiske personer eller revisionsfirmaer med et godt omdømme.«

Umiddelbart en ganske harmløs bestemmelse. Men hvad betyder den egentlig? Må man ikke tale grimt om andre?, skal man være medlem af et trossamfund? Skal man betale sin skat med glæde? Må man ikke tilhøre BZ-bevægelsen eller Tidehverv? Må man ikke være gået konkurs? Må man ikke have kørt for stærkt? Må man ikke være tidligere straffet? Hvornår har man »et godt omdømme«?

De fleste vil sikkert være af den opfattelse, at det nok betyder, at man ikke må være tidligere straffet. Det er det mest håndgribelige, og så er der jo en dommer, der har fundet en skyldig i noget, som vi alle tager afstand fra! Og måske må der heller ikke være mistanke om, at man har gjort sig skyldig i noget, der muligvis kunne være strafbart.

Hvis dette er den måde, bestemmelsen vil blive implementeret i revisorloven på, vil den ikke komme til at adskille sig fra anden nyere dansk lovgivning. Efter lov om finansiel virksomhed kan man således ikke bestride hvervet som bestyrelsesmedlem eller direktør, hvis man bl.a. »har udvist en sådan adfærd, at der er grund til at antage, at den pågældende ikke

vil varetage hvervet eller stillingen på forsvarlig måde.« Ifølge bemærkningerne til loven er dette f.eks. tilfældet, hvis Finanstilsynet har »viden om, at den pågældende i gentagne tilfælde har været en del af ledelsen i virksomheder, der er gået konkurs, uden at der dog er afsagt dom for overtrædelse af straffeloven«

En helt tilsvarende bestemmelse findes for forsikringsmæglere og for at få tilladelse til godstransport skal man som ansøger »gøre det antageligt, at de vil kunne udøve vogmandsvirksomhed på forsvarlig måde og i overensstemmelse med god skik inden for branchen.«

Det kunne synes som fremskridt. At vi herhjemme følger med og gør sådan som man også gør i udlandet. I virkeligheden er det blot at skruetiden tilbage til begyndelsen af det sidste århundrede. Dengang måtte man for at være bestyrelsesmedlem eller direktør i et aktieselskab ikke »ved dom være fundet skyldig i en i den offentlige mening vanærende handling uden derfor at have opnået æresoprejsning«. Og ganske som Kristian Sindballe anførte i Dansk Selskabsret fra 1932 er det nu igen således, at »Spørgsmaal om, hvad der skal anses som en i den offentlige Mening vanærende Handling, er hidtil afgjort i første Instans af Administrationen, i sidste Instans af Domstolene«

I andre næringsretlige love fra den tid var det et krav at ansøgeren var »uberygtet«, eller at han ikke måtte være »uværdig til den for en ... fornødne tillid«, eller »uværdig til ... agtelse og tillid«.

En ting er altså at sælge tilbageskridtet som fremskridt – noget andet er, at disse regler kun dårligt harmonerer med straffelovens § 78, stk. 1: »strafbart forhold medfører ikke tab af borgerlige rettigheder, herunder ret til virksomhed i henhold til almindeligt næringsbrev eller sønæringsbevis« Denne bestemmelse blev da også indsat i begyndelsen af 1950'erne som et opgør med den holdning, at nogle borgere var finere eller bedre end andre, ligesom man fandt at tidligere tiders udelukkelse af tidligere straffede fra det almindelige samfundsliv var både inhumant, udemokratisk, spild af ressourcer og – ikke mindst – udelukkede de pågældende menneskers muligheder for resocialisering. Man kan spørge hvor den dybere visdom er i at »næsten strafbare forhold« eller andre »vanærende« forhold, der ødelægger ens »gode omdømme« igen skal kunne udelukke én fra at drive erhverv. Det ender med at der ikke bliver mange tilbage til at kaste med sten – endsige til at drive erhverv, ligesom man ender i den rene retsløshed, hvor den administration, der skal varetage et bestemt område – være sig vognmandsvirksomhed, bankvirksomhed eller revisionsvirksomhed – let kommer til at mene at netop »deres« erhverv skal holdes særligt rent. Og med lovbestemmelser med kriterier så klare og skarpe som skumfiduser er der ikke meget kød på den efterfølgende domstolskontrol.

Man kan også – nu hvor vi atter nærmer os grundlovsdag - fundere over disse reglers grundlovsmæssighed. »Alle indskrænkninger i den fri og lige adgang til erhverv, som ikke er begrundede i det almene vel, skal hæves ved lov« hedder det i § 74. Den følgende § fastslår til overflod: »Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for at arbejde på vilkår, der betrygger hans tilværelse«

Det gælder altså bare ikke personer uden »et godt omdømme«.

Grundlovsteoretikere vil her henvise til at disse bestemmelser primært var udtryk for et opgør med gilde-, lavs- og standsvæsenet, hvor skrappe regler holdt andre end de få udvalgte ude fra erhvervene. Dertil kunne man mene, at så passer grundlovsbestemmelserne desværre (igen) særligt godt på de nye lovregler. Man kunne også mene, at hvis vores grundlov er god som den efter sigende skulle være – må det være fordi den kan fortolkes, forstås og anvendes på nutidige forhold i en nutidig kontekst – ellers er den blot et relikvium i den historiske skatkiste.

»Et godt omdømme« kunne være titlen på en god roman, men er desværre symptomatisk for lovgivning på et skråplan.